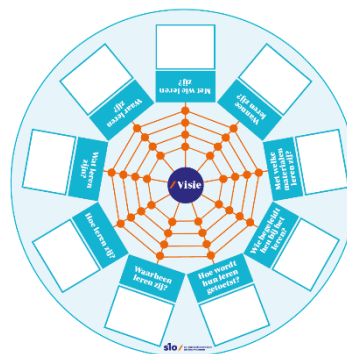

Hoe zorgen we in ons ontwerp voor samenhang in het leerplan?

Samenhang vastleggen in een programma van eisen

Het spinnenweb is een metafoor van het leerplan: bij een goed spinnenweb is de spanning op de draden gelijk. Om grip te krijgen op de onderdelen van het leerplan, beantwoord je de negen vragen van het leerplan in samenhang:

1. Waarheen leren zij?
2. Wat leren zij?
3. Hoe leren zij?
4. Wie begeleidt hen bij het leren?
5. Waarmee leren zij?
6. Met wie leren zij?
7. Waar leren zij?
8. Wanneer leren zij?
9. Hoe wordt hun leren getoetst?

Om dit te verduidelijken, geven we als voorbeeld het leerplan van het rijbewijs in steekwoorden.

1. Waarheen leren zij? *Rijbewijs B, bevoegd voor auto tot 3500 kg.*
2. Wat leren zij? *Rijvaardigheid op de weg en theorie.*
3. Waarmee leren zij? *Auto, theorieboek.*
4. Met wie leren zij? *Individueel.*
5. Hoe leren zij? *In de praktijk oefenen en oefeningen om theorie te leren.*
6. Hoe wordt hun leren begeleidt? *Rijinstructeur praktijk, theorie-expert kennis.*
7. Waar leren zij? *Op de weg, thuis, rijnschool.*
8. Wanneer leren zij? *Twee uur per week op een zelf gekozen tijdstip.*
9. Hoe wordt hun leren getoetst? *Rijexamen plus drie bijzondere verrichtingen, theorie-examen.*

Veronderstel dat de overheid de eisen van het rijbewijs B bijstelt. Zij wil dat alle beginnende chauffeurs slip- en gripvaardig zijn. Dat heeft tot gevolg dat het leerplan aangepast wordt. Bekijk alle vragen van bovenstaand leerplan opnieuw en pas de draden aan zonder dat er spanning op het web komt.

Met het curriculaire spinnenweb krijg je, met de antwoorden op de negen vragen, inzicht in hoe alle leerplanonderdelen zich tot elkaar en de visie verhouden. Als je hiermee een eerste schets maakt van de onderwijsvernieuwing die je beoogt, ontdek je al snel hoe het staat met de samenhang. Loop deze vragen even na en maak een programma van eisen:

1. Zijn alle leerplanvragen in beeld in ons verbeterde curriculum?

2. Combineer verschillende onderdelen van de cirkel en vraag in hoeverre ze bij elkaar aansluiten. Bijvoorbeeld: toetsen we de kennis en vaardigheden die in de leerinhoud aan bod komen? Als leerlingen eigen keuzes mogen maken bij het plannen van hun werk, zorg er dan voor dat je geen stappenplan aanbiedt dat je leerlingen tot in detail elke stap vertelt.
3. Combineer elke draad met de visie. Past de leeromgeving goed bij de visie, passen de leeractiviteiten bij de visie?

Programma van eisen

Staat er geen spanning op de spinnenwebdraden? Leg dan in de ontwerpfase vast in een programma van eisen hoe alle leerplanonderdelen zich tot elkaar verhouden. In een programma van eisen leg je nog meer zaken vast. Dat kan op meerdere manieren, van heel gedetailleerd tot vrij globaal stel je criteria op waar je ontwerp voldoet. Dit kunnen harde of zachte eisen zijn.

We lichten de negen draden in deze tabel nog even toe.

Spinnenwebdraad	Toelichting
Wartoe leren zij?	Op nationaal niveau zijn er wettelijk verplichte kerndoelen, referentieniveaus voor taal en rekenen en eindtermen beschreven, zie Leerplan in beeld
Wat leren zij?	De leerinhouden zijn vaardigheden, kennis en houdingen die zijn afgeleid van de kerndoelen, referentieniveaus en/of eindtermen. Dat zijn bijvoorbeeld voorbeeldmatig uitgewerkte tussendoelen van SLO. Een school kan zelf ook leerinhouden vaststellen.
Hoe leren zij?	Leeractiviteiten zet je in om leerdoelen te bereiken. De pedagogisch-didactische keuzes die een team maakt, laten zien hoe ze hun leerlingen zien leren.
Wat is de rol van de leraren bij het leren?	Wie draagt bij aan het leerproces van de leerlingen en vanuit welke rol. Het gaat dan bijvoorbeeld om de rollen vakdocent, ambulant begeleider, onderwijsondersteuner, coach, gastdocent.

Waarmee leren zij?	Bij deze draad gaat het om alle leermaterialen van methodes, zelfontwikkelde projecten of lessen, digitale bronnen, tot materiaal ontwikkeld door externe partners als culturele instellingen.
Met wie leren zij?	Met groepeeringsvorm bedoelen we de verschillende manieren waarop leerlingen werken in de school en in de klas: individueel of in groepen (heterogeen, homogeen, niveau, interesse).
Waar leren zij?	Onder leeromgeving verstaan we alle omgevingen waar het leren plaatsvindt: op school, in de omgeving, op locatie, op de stageplek of thuis. Bij de leeromgeving binnen de school behoren ook practicumlokalen, werkhoecken, bibliotheek, schoolplein.
Wanneer leren zij?	Scholen bepalen zelf de uren tabellen voor vakken en leergebieden, de verdeling van uren over het jaar, de week, de dag en hoe de lessen over de dag wordt ingevuld. Enige voorwaarde is dat de keuze binnen de wettelijk vastgestelde onderwijstijd valt.
Hoe wordt hun leren getoetst?	In de klas richt toetsing zich op de mate waarin leerlingen de leerdoelen bereiken of ernaartoe op weg zijn: deze beoordeling kan zowel formatief als summatief zijn.